

ADMONITIO IN SEQUENTES VERSUS ET RHYTHMOS.

891 Berengarius scholasticus in *Apologia pro Abælardo contra S. Bernardum auctor est, Bernardum ipsum « a primis fere adolescentiæ rudimentis cantiunculas mimicas » (sic ille pro innata petulantia loquitur) « et urbanos modulos fictitasse, et rhythmico certamine » cum fratribus contendisse. Non tamen existimem, sequentes versus et rhythmos Bernardo esse tribuendos. Quippe Cistercienses nihil admittebant, quod metricis legibus coerceretur. Unde Bernardus in componendo sancti Victoris officio leges non tantum metri, sed etiam rhythmici omnino neglexit. Non ergo ejus esse putem Carmen paræneticum ad Rainaldum, quod Petrus Possinus Societatis Jesu ex Bibliotheca Chigiana Romæ vulgavit anno 1663; neque rhythmum sequentem, a Carolo de Visch monacho Dunensi editum. Nec quidquam certius habemus de Jubilo rhythmico de nomine Jesu, jam pridem Bernardo adscripto: qui in quodam codice Vallis-Cernasi Ordinis Cisterciensis inscribitur, « Meditatio cujusdam sanctæ Virginis de amore Christi. » Sunt qui hymnum « Ave, Maris stella » eidem sancto Doctori tribuunt. Verum hunc antiquioris esse auctoris patet tum ex vetustiori codice nostro Germanensi, tum ex Breviario Casinensi, quod modo in domo institutionis Patrum Oratorii Parisiis asservatur, scripto tempore Oderisii abbatis eo nomine primi, qui anno 1105 vivere desiit: quibus in libris hymnus iste habetur.*

CARMEN PARÆNETICUM

AD RAINALDUM.

892 Chartula nostra tibi portat, Rainalde, salutes;
 Plura videbis ibi, si non hæc dona refutes.
 Dulcia sunt animæ solatia quæ tibi mando:
 Sed prosunt minime, nisi serves hæc operando.
 Quod mea verba monent tu noli tradere vento;
 Cordis in aure sonent, et sic retinere memento:
 Ut tibi grande bonum nostri monitus operentur
 Perque Dei donum tibi cœlica regna parentur.
 Mentî sinceræ possunt hæc verba placere.
 Hæc iter ostendunt, hortantur, non reprehendunt.
 Vox divina sonat, quod nemo spem sibi ponat
 In rebus mundi, quæ causam dant pereundi.
 Quisquis amat Christum, mundum non diligit istum:
 Sed quasi fetores spernens illius amores,
 Æstimat obscænum quod mundus credit amœnum;
 Et sibi vilescit totum quod in orbe nitescit
 Vitat terrenum decus ut mortale venenum,
 Abjectoque foris cœno carnalis amoris,
 Ad regnum cœli suspirat mente fideli,
 Jamque fide plena paradisi sperat amœna.
 Tu quoque, frater, ita carnis contagia vita,
 Ut placeas Christo dum mundo vivis in isto,
 Quæ cito labuntur, magnoque labore petuntur,
 Non tibi sint curæ res ad nihilum redituræ:
 Nec modo læteris, quia forsitan cras morieris;
 Per nullam sortem poteris depellere mortem.
 Cur caro lætatur, quæ vermibus esca paratur?
 Nunc locus est flendi, locus est peccata luendi.
 Postea gaudebit qui nunc sua crimina flebit:
 Jam jam lætetur quia gaudia summa meretur.
 Gaudia stultorum cumulant augmenta malorum,

A Talia prudentes fugiunt, ea despicientes.
 Cur cito non spernis quæ prætereuntia cernis?
 Nonne vides mundum nimis infirmum et moribundum
 Sub gladio diræ mortis languendo perire?
 Mors resecat, mors ecce necat quod carne creatur,
 Magnificos premit et modicos: cunctis dominatur,
 Tam ducibus quam principibus communis habetur;
 Nobilium tenet imperium, nullum reveretur.
 Mors juvenes rapit atque senes, nulli miseretur.
 Illa fremit, genus omne tremat quod in orbe movetur,
 Illa ferit, caro tota perit; dum sub pede mortis
 Conteritur, non eripitur vir robore fortis.
 Cur igitur qui sic moritur vult magnificari?
 Cur nimias sibi divitias vult ille parari?
 Instabiles sumus et fragiles multisque ruinis
B Atterimur: sic jam trahimur sub tempore finis.
 Prætereunt et non redeunt mortalia quæque.
 Nec spatium manet in dubio: sed nocte dieque
 Vita brevis, velut umbra levis sic annihilatur;
 Sic vadit subitoque cadit dum stare putatur.
 Quis redimit dum mors perimit? quis fœderat us-
 [quam?
 Nec pretium, nec servitium mors accepit unquam.
 Sed quid plura loquor? nulli mors improba parcit:
 Non evadit inops nec qui maîsupia farcit.
 Non igitur cesses ea quæ bona sunt operari:
 Nam mors non cessat tibi nocte dieque minari
 Amplius in rebus noli sperare caducis:
 Sed cupiat tua mens æternæ gaudia lucis.
 Fallitur insipiens vitæ præsentis amore:
 Sed sapiens noscit quanto sit plena dolore,

Quidquid formosum mundus gerit et pretiosum,
 Floris habet morem cui dat natura colorem,
 Mox ut siccat totus color annihilatur :
 Postea nec florem monstrat, nec spirat odorem.
 Regia majestas, omnis terrena potestas,
 Prosperitas rerum, series longæva dierum,
 Transiet absque mora, mortis dum venerit hora
 Horam nescimus mortis, mortem bene scimus.
 Nescit fama mori, mors nulla paratur honori.

Audi quid sit honor : sed non tibi scribere conor ;
 Nosti quippe satis, quia nil habet utilitatis.
 Prædia terrarum, possessio divitiarum,
 Fabrica murorum, grandis structura domorum,
 Gratia mensarum cum deliciis epularum,
 Insignesque thori, cuppæ scyphique decori,
 Resplendens vestis quæ moribus obstat honestis
 Grex armentorum, spatiosus cultus agrorum,
 Fertile vinetum diversa vite repletum,
 Gloria natorum, dilectio dulcis et horum,
 Cuncta relinquentur, nec post hæc invenientur.
 Quod breviter durat quis prudens quærere curat ?
 Non metuens hominem faciet mors aspera finem
 Rebus mundanis mendacibus, et malesanis.

Causa gravis scelerum cessabit amor mulierum ;
 Colloquium quarum nil est nisi virus amarum,
 Præbens sub mellis dulcedine pocula fellis.
 Nam decor illarum laqueus fallax animarum.
 Cum verbis blandis, fallacibus atque nefandis
 Illaqueat stultos et fert ad tartara multos.

Tempora transibunt et gaudia vana peribunt,
 Et parient fructum tristem per sæcula luctum,

Omnibus hoc dico, ne se subdant inimico ;
 Ne supplantetur qui captus in his retinetur.
 Noli confundi misera dulcedine mundi ;
 Nam sua dulcedo dilabitur ordine fœdo,
 Quæ tepidas mentes et mollia quæque sequentes
 Fallit, mulcendo carnem blandeque fovendo :
 ¶ Postea finitur nec dulcis jam reperitur.
 Sed fit amara nimis, non æquans ultima primis,
 Et graviter pungit miseros quos primitus ungit.
 Nam sic illusos et semper mollibus usos
 Damnatos digne post mortem torquet in igne,
 Atque voluptatem convertit in anxietatem,
 Et fit flamma furens illos sine fine perurens.
 Talia lucra ferent studiis qui talibus hærent.

Sed qui salvari vult perpetuoque beari,
 Christo devotum studeat se tradere totum
 Sedibus in lætis æternæ dona quietis
 Ejus inhærendo præceptis, et faciendo
 Quod Scripturarum monstrant documenta sacrarum,
 Accipiet vere qui vult hæc jussa tenere,
 Quæ cunctis dantur qui corde Deo famulantur.
 Hic est servorum requies et vita suorum.
 Gaudia quæ præstat, tribulatio nulla molestat,
 Gloria solemniter manet illis, paxque perennis.
 Semper honoratos, semper facit esse beatos,
 Quos recipit secum, quod quamvis judicet æquum,
 Plura tamen dantur sanctis quam promereantur.

Omnia dat gratis divinæ fons pietatis,

A Proque labore brevi confert dona perpetua ævi,
 His qui salvantur sic præmia multa parantur,
 Sic mala multa malis mors præparat exitialis,
 Isti gaudebunt, illi sine fine dolebunt.

Nemo potest fari, nec cernere, nec meditari
 Gaudia justorum, sed nec tormenta malorum :
 Quam male fraudatur qui stulte ludificatur,
 Qui propter florem mundi vanumque decorem,
 Qui prius apparet quasi ros, et protinus aret,
 Vadit in infernum perdens diadema supernum,
 Quod Dominus donat cuncti quos ipse coronat !

Errat homo vere qui cum bona possit habere.
 Sponte subit pœnas infernalesque catenas.
 Hujus amor mundi putei parat ima profundi :
 Protinus extinctus moritur qui mittitur intus,
B Semper ad ima cadit, semper mors obvia vadit,
 Nec venit ad metas mortis venerabilis ætas.
 Nescia finiri, semperque videtur oriri
 Semper vexando, semper gemitus renovando,
 Ingerit ardores infinitosque dolores,
 Sunt ibi serpentes flammæ ex ore vomentes,
 Deformes, nigris, sed non ad verbera pigri :
 Nunquam laxantur, sed semper ad hæc renovantur,
 Et male ferventes sunt ad tormenta recentes,
 Semper tristati, semperque ferire parati,
 Semper inardescunt, non cessant, nec requiescunt.
 Sic exercentur, nec parcunt, nec miserentur.
 Quam male damnatur, quam fortiter excruciat,
 Qui fert tantorum feritatem suppliciorum !

C Quid tibi thesauri, quid acervus proderit auri
 Cum peccatores mittentur ad inferiores
 Inferni latebras, ignem, pariterque tenebras
 Semper passuri, nec ab his unquam reditari ?
 Est flens et tristis qui pœnis traditur istis ;
 Mallet præteritæ quod in omni tempore vitæ
 Pauper vixisset, quam divitias habuisset.
 Stat male securus qui protinus est ruiturus,
 Nec bene lætatur cui pœna dolorque paratur.
 Non igitur cures gazas acquirere plures,
 Gazas fallaces, incertas atque fugaces,
 Qua magis optantur cum plenius accumulatur,
 Nec satiant mentes semper majora petentes.
 Divitiæ tales sunt omnibus exitiales.

D Nam sibi credentes faciunt miseros et egentes
 Post carnis vitam per blanditias nutritam :
 Expertesque boni traduntur perditioni.

Nemo tamen credat quod ab ista luce recedat,
 Si proprium servet, vel divitiis coacervet,
 Ignibus arsurus, vel propter opes periturus
 Quamvis sit rarum, poterit possessor earum
 Juste salvari, fugiat si nomen avari.
 Vivat prudenter, gazas habeat sapienter :
 Non abscondendo, sed egenis distribuendo.
 Sed satis est notum quod plus dimittere totum
 ¶ Prodest, quam temere quæ sunt incerta tenere.
 Tutius est vere morsum fugiendo cavere,
 Quam prope serpentes procumbere virus habentes.

Si nunc de mundo est horror, tibi consilium do,
 Quatenus hoc spreto, te tradas, pectore læto

Servitio Christi, cui traditus ipse fuisti.
 Hic tibi præbebit regnum quod sine carebit,
 Huic si te dederis, celsis opibus potieris,
 Tollere quas fures nequeunt, nec rodere mures.
 Collige thesaurum qui gemmas vincat et aurum
 Quique bonos mores tibi congregat interiores.
 Gazas congestas mentis præcellit honestas.

Quam miser est, et erit, qui mundi prospera qua-
 [rit]

Est dives vere qui non ea curat habere.
 Qui bonus est, intus fidei munimine cinctus,
 Semper honestatis studium tenet et probitatis.
 Cum bona quis tractat, tum se virtutibus aptat,
 Si nihil est sordis quod polluat intima cordis,
 His delectatur dominus qui cor speculatur.
 Thesaurus talis pretiosus, spiritualis,
 Comparat æternam vitam patriamque supernam.
 Congregat in cœlis thesauros quisque fidelis,
 Perque bonos mores ad summos tendit honores,
 Nec modo vult fieri locuples, nec magnus haberi
 Sed semper minimus, semper despectus et imus,
 Plus paupertatem cupiens, quam prosperitatem.
 Hæc ideo tolerat, quia cœli gaudia sperat.

Pauper amabilis et venerabilis est benedictus;
 Dives inutilis et miserabilis est maledictus.
 Qui bona negligit et mala diligit, intrat abyssum.
 Nulla potentia, nulla pecunia liberat ipsum.
 Immiserabilis, insatiabilis, illa vorago,
 Hic ubi mergitur, horrida cernitur omnis imago.
 Hæc cruciamina per sua crimina promerere
 Vir miserabilis, Evaque flebilis, et subiere.
 Jussa Dei pia, jussa salubria si tenuissent,
 Vir neque femina, nec sua semina morte perissent.
 Sed quia solvere, jussaque spernere non timuerunt,
 Mors gravis irruit; hoc merito fuit, et perierunt.
 Janua mortis, læsio fortis, crimen eorum,
 Attulit orbi semina morbi totque malorum.
 Illa parentes atque sequentes culpa peremit,
 Atque piarum deliciarum munus ademit.
 Flebile factum dans cruciatum, dansque dolorem,
 Ista mereri, perdere veri Regis amorem,
 Tam lacrymosa, tamque perosa sorte perire,
 Atque ferorum suppliciorum claustra subire.
 Est data sævam causa per Evam perditionis,
 Dum meliores sperat honores voce draconis,
 Hæc male credens, nos quoque lædens crimine ma-
 [gno,

Omne tristi subdidit isti sæcula damno :

Stirps miserorum plena dolorum postea crevit.

His quoque damnis pluribus annis subdita flevit.
 Tunc Deus omnipotens qui verbo cuncta creavit,
 Sic cecidisse dolens huminem quem semper amavit,
 Ipse suum Verbum transmisit ad infima mundi,
 Exsulibus miseris aperire vias redeundi.
 Filius ergo Dei descendit ab arce superna,
 Nunquam descendens a majestate paterna,
 Qui corpus sumens animatum, numine salvo,
 Processit natus sacræ de Virginis alvo.
 Verus homo verusque Deus, pius et miserator

A Salvator verus, nostræque salutis amator,
 Vivendique volens nobis ostendere normam,
 Se dedit exemplum rectamque per omnia formam.
 Insuper et multos voluit sufferre labores,
 Atque dolore suo nostros auferre labores,
 Sponte sua moriens mortem moriendo peremit,
 Et sic perpetua miseros a morte redemit.
 Quod non debebat persolvens, fons pietatis
 Succurrit nobis mortali peste gravatis.

Pondera nostra ferens, penitus nos exoneravit,
 Et quidquid crimen vetus abstulerat, reparavit.
 Nam de morte pia consurgens ut leo fortis,
 Resuituit vitam, prostrato principe mortis.
 Sic Domini pietas mundum non passa perire,
895 Fecit nos miseros ad gaudia prima redire.

B Jam satis audisti, frater, quod gratia Christi
 Sic nos salvavit, nostrumque genus renovavit.
 Si sapis, hoc credis nec ab hac ratione recedis.
 Sed quid lucratur credens quod non operatur?
 Hic male se lædit, male vivens non bene credit.
 Crede, magis magnum facit illa fides sibi damnum,
 Quam si nescisset fidei quod dogma tuisset.
 Mortem lucratur, quæ mortua jure vocatur.
 Hunc facit ipsa mori sub judicio graviori.
 Quod loquor est notum retinentibus utile totum.
 Frater, id ausculta, venient tibi commoda multa,
 Si retinere velis, quia sic eris ipse fidelis.
 Hanc per virtutem poteris retinere salutem,
 Atque beatus eris si quæ bona sunt opereris
C Ergo verborum semper memor esto meorum ;
 Cura tuæ mentis semper sit in his documentis.
 Si vis salvari, semper studeas imitari
 Vitam justorum, fugiens exempla malorum,
 Illis jungeris quorum tu facta sequeris.
 Elige sanctorum consortia, non reproborum.
 O quam ditantur queis cœlica regna parantur !
 Sic exaltantur qui sanctis associantur,
 Vivent jucundi qui spernunt gaudia mundi,
 Qui carnis miseræ norunt vitiosa cavere,
 Sub pedibus quorum victus jacet hostis eorum,
 His dabitur vere Dominum sine fine tenere,
 Angelicosque choros divina laude sonoros,
 Cum quibus ante Deum referunt cum laude tro-
 [phæam.

D Quæ tibi nunc dico si serves corde pudico,
 Hoc iterum certus vives sine tempore lætus.
 Sed miseri flebunt, quia gaudia nulla videbunt.
 Nunquam cum reprobis tribuatur portio nobis
 Ad pœnas ibunt, a te sine fine peribunt.

Mundus ad hanc partem trahitur per dæmonis
 [artem.

Talia damna ferent istis qui sordibus hærent.
 His igitur monitis tactus toties repetitis,
 Sensu discreto quæ sunt nocitura caveto.
 Pervigili cura semper meditare futura.
 Quam fera, quam fortis veniet destructio mortis
 Quæ via pandetur cum spiritus egredietur :
 Quid sit facturus, vel quos comites habiturus ;
 Quam miser infernus, quam nobilis ordo supernus :

Quæ mala damnatis, quæ sint bona parta beatis.
 Quantum gaudebunt quos gaudia summa replebunt;
 Quos illustrabit, quos semper lætificabit
 Visio sancta Dei, splendorque suæ faciei.
 Talia quærenti venient nova gaudia menti,
 Cum studio tali dulcedine spirituali
 Mens tua pascetur, si jugiter hæc meditetur.

Hoc studium mentes Domino facit esse placentes.
 Cura terrenas magnos cruciamine plenas
 Funditus expellit, vitiorum germina vellit.
 Sic æternorum mens tactas timore dolorum,
 Deserit errorem, mundique repellit amorem.
 Postea summorum flagrescit amore bonorum.
 Confert tale bonum Domini mirabile donum.
 Nam cum mutatur mala mens, Deus hoc operatur.
 Virtutum munus præstare potest Deus unus,
 Qui sic servorum docet intus corda suorum,
 Qui bona sectantur, vel dicunt, vel meditantur.
 Sic Dominus mores illos levat ad meliores,
 Quos exsurgentes videt auxiliumque petentes.
 Ergo fide pura Christo te subdere cura,
 Auxilio cujus fugies mala temporis hujus.
 Atria sunt cœli vero patefacta fideli.
 Semper ibi vives divino munere dives,
 Si vis sincere Christi præcepta tenere :
 Christo junguntur sua qui præcepta sequuntur.
 Nam decus æternum datur his regnumque supernum,
 Gloria cœlestis paradisi debita festis
 Hos faciet lætos, et pax æterna quietos.
 Jam delectaris qui talia præmeditaris :
 Ista libens audis, et ad hæc pia gaudia plaudis
 Ne tamen ignores per magnos ista labores
 Sanctius acquiri, nec fortuito reperiri.

§§ Sed quamvis gratis tribuat Deus ista beatis;
 Nemo tamen segnis vitæ fert dona perennis,
 Ni melior factus proprios contempserit actus.
 Quem facit his dignum Dominus, vult esse benignum,
 Promptum, ferventem, sed non hæc vana sequen-

Ad regnum cœli non tendit mente fideli

A Insipiens et hebes : sed tu bene credere debet
 Christo dicenti : Rapiunt illud violenti.
 Scilicet austeri; sed distinguendo severi :
 Mollia spernentes et carnis vim facientes,
 Semper et intenti Domino parere volenti.
 Res est nota satis, nec habet quidquam novitatis :
 Spiritus inde perit, corpus si dulcia quærit.
 Et dum vexatur caro, spiritus alleviatur :
 Cumque relaxatur, mortaliter ille gravatur.

Omne quod ostendo, potes ipse videre regendo.
 Indice Scriptura poteris cognoscere plura,
 Vitam quærenti dat iter sacra lectio menti.
 Accipe scriptorum super hæc monumenta meorum :
 Quæ tibi monstravi, quæ dulciter insinnavi,
 Non ea corde gravi videas, sed mente suavi.

B Quidquid enim scripsi, multum tibi proderit ipsum,
 Si via virtutis delectat iterque salutis.
 Nam Rex cœlestis, quem nil latet, est mihi testis,
 Nil tibi narravi, nisi quod prodesse putavi.
 Nec ratio veri debet tibi dura videri :
 Namque per angustum tibi dixi currere justum;
 Sic probus ascendi, dum semper ad ardua tendit :
 Hunc facies cursum si vis ascendere sursum.

Fortassis puero tibi frustra mittere quæro
 Istum sermonem, quia non capis hanc rationem.
 Sed Pater immensus perfectos det tibi sensus
 Roboret ætatem, tribuat simul et probitatem.
 Filius ipse Dei spes nostræ progeniei,

C Auctor honestatis, fons perpetuæ bonitatis,
 Virtutum flores et honestos det tibi mores.
 Spiritus amborum qui tangit corda suorum,
 Et sine verborum sonitu fit doctor eorum.
 Ipse tuam mentem regat, et faciat sapientem,
 Recte credentem, monitusque bonos retinentem :
 Ut bene vivendo mandataque sancta sequendo,
 Lætitiâ veræ lucis merearis habere.
 Quæ tenebras nescit, nimioque decore nitescit,
 Et cuicumque datur, sine fine beatificatur.
 Hoc tibi det munus qui regnat Trinus et Unus.

Amen.

RHYTHMUS DE CONTEMPTU MUNDI.

O miranda vanitas! o divitiarum
 Amor lamentabilis! o virus amarum!
 Cur tot viros inficis, faciendo charum,
 Quod pertransit citius quam flamma stuparum?
 Homo miser, cogita; mors omnes compescit,
 Quis est ab initio, qui morti non cessit?
 Quando moriturus est, omnis homo nescit :
 Illic qui vivit hodie, cras forte putrescit.

Qui de morte cogitat, miror quod lætatur;
 Cum sic genus hominum morti deputatur,
 Quo post mortem transeat homo, nesciatur.
 Unde quidam sapiens ita de se fatur :

D Dum de morte cogito, contristor et ploro,
 Verum est quod moriar, et tempus ignoro,
 Ultimum quod nescio, cui jungar choro :
 Ut cum sanctis merear jungi, Deum oro.

Cur mundus militat sub vana gloria?
 Cujus prosperitas est transitoria :
 Tam cito labitur ejus potentia,
 Quam vasa figuli, quæ sunt fragilia.

Plus fide litteris, scriptis in glacie,
 Quam mundi miseri vanæ fallaciæ :
 Fallax in præmiis, virtutis specie,
 Qui nunquam habuit tempus fiducia.